

HANNE KJÖLLER

FOTO: PRESSENS BILD

Förlossningsavdelningarna kvinnornas slagfält?

Hanne Kjoller är ledarskribent på Dagens Nyheter.

Det är något skumt med ordet »naturligt«. Extra skumt när det slinker in i diskussioner om modern hälso- och sjukvård. För hur mycket är egentligen *naturligt* med den? Och hur *naturligt* skulle vi vilja att den vore?

Ett *naturligt* liv för en diabetiker är, såvitt jag förstår, ett liv utan insulin. Trist nog för den som är insulinberoende är det samtidigt lika med inget liv alls. Förvisso sägs lidandet vara lättare att bära om det delas av många. Och det skulle väl i så fall vara den enda trösten. Om *naturlighet* vore ledstjärnan i svensk sjukvård skulle diabetikerna knappast vara ensamma om att dö som flugor. Samma öde skulle drabba majoriteten av alla som haft oturen att hamna i en sjukhussäng.

Nu är det tack och lov inte utifrån detta mantra den moderna hälso- och sjukvården utformats. Vi accepterar allt möjligt »onaturligt«: läkemedel, respiratorvård, transplantationskirurgi och hjärt-lungmaskiner. Det finns inga hjärtviktsenheter i Sverige där patienter behandlas med blodiglar eller åderlåtning, hur *naturligt* det än skulle vara. Inga infektionskliniker där infekterade bensår av ideologiska skäl behandlas med vitkålsblad och där den som tycker sig behöva lite antibiotika körs på porten.

Hälso- och sjukvårdslagen stipulerar att vård ska ges i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Det behöver inte betyda att exempelvis vitkål inte har någon plats. Bara att den i likhet med alla andra behandlingsalternativ måste kvala in på egna meriter.

Men det finns ett undantag: mödra- och förlossningsvården. Där finns det för sjukvården så ovanliga hokus-pokusutrymme. Vid vissa mödravårdskliniker i Stockholm är det jämförelsevis lätt att skaffa sig en sjukskrivning under graviditeten. För där har man bestämt att det är viktigt att »kvinnan går

in i sig själv«, »möter sitt barn« och »förbereder sig för förlossningen«.

Var finns den vetenskap som säger att det är bra för gravida kvinnor att även tidigt i graviditeten sitta hemma och stirra in i tapeten?

Förlossningsvården präglas i varierande grad av en »naturlighetsfundamentalism« som jag har svårt att få ihop med hälso- och sjukvårdens krav på modernitet. Vad enskilda kvinnor gör är förstås deras ensak. Det saken gäller är vilka verksamheter hälso- och sjukvården väljer att medverka i.

Om kvinnor vill leka 30-tal och föda ekologiskt i en vedeldad stuga så är det deras ensak. Men om landstinget bistår med en barnmorska så är det inte längre en privatsak. Då är det samma sak som om en distriktsköterska – i samförstånd med den enskilde – skulle gå hem och sätta blodiglar på en patient med hjärtsvikt. Och vem tror att den distriktsköterskan skulle få HSANs välsignelse?

Men även för oss som väljer att föda på sjukhus så är den moderna tekniken försedd med något slags »sista-utvägstämpel«. Jag har frågat mig hur denna outtalade norm – att smärtlindring är något fult – tar sig in och belägrar mer eller mindre allas våra hjärnor. Och jag hittar inget annat svar än att den sugts in genom porerna. Att mödravården är en förtäckt ångbastu där allt tal om att man inte ska skämmas om man behöver smärtlindring får en att förstå att det är just det man ska. Jag menar, ingen skulle komma på att säga åt en patient med njursten, benbrott eller tarmvred att han inte ska skämmas över att han behöver smärtlindring.

Även rationella blivande mammor

mals ned med argument om det irrationella med smärtlindring. Ryggbedövning, får vi veta, förlänger förloppet och innebär förutom smärtlindring idel hemskheter för mor och barn. Först efteråt har jag fått veta att det faktiskt kan fungera precis tvärtom. Att det kan sätta igång en öppningsfas som gått i stå.

Eftersom det är *naturligt* att föda

”**Att mödravården är en förtäckt ångbastu där allt tal om att man inte ska skämmas om man behöver smärtlindring får en att förstå att det är just det man ska.**”

barn är alla förlossningar per definition *naturliga*. Även om de inte är det. Min vän narkosköterskan berättar hur hon larmats till kvinnor som håller på att gå in i en chock och hur hon fått börja med att treva efter ljusknappen i ett förlossningsrum som ur belysningssynpunkt mest påminner om en nattklubb.

Hon berättar om hur blodförluster underskattas och om hur barnmorskorna inte brytt sig om att mäta ett blodtryck medan patienten ännu hade ett.

Det är möjligt att det är *naturligt* att föda barn. Precis som det är *naturligt* att amputera kallbrandsben. Men konstigt nog är det ingen som eftersträvar de gamla slagfältens *naturliga* förlopp där man sågade ben av folk utan smärtlindring. Det är bara inom förlossningssjukvården det anses fint att tacka nej till frukterna av sjukvårdens underbara utveckling.

Kan det möjligen ha någonting att göra med att förlossningsavdelningarna är kvinnornas slagfält?

Hanne Kjoller